

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1628. usque ad annum 1634

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1778

VD18 90118871

§. 8. Cæsarei edicti executio Augustæ Vindelicorum inchoata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67394)

Sæc. XVII. Donaviano militi obviam procedentes
 A. C. 1628. ultro ad veram fidem reversi sunt:
 Ampliorem tamen Reformationis pro-
 gressum fistebat Saxonix Electoris ab
 Ordinibus interpellati deprecatio apud
 Cæsarem.

§. VIII.

*Cæsarei edicti executio Augustæ Vin-
delicorum inchoata.*

*Adtzr. An-
nal. Boic.
part. 3. l. 13.
Le Blanc.
Hist. de Bav.
tom. 4.
Carafa l. c.* Eodem hoc tempore Ferdinandus Im-
 perator in Vindelicis, locisque vi-
 cinis præcipue vero in agro Ulmenfi,
 ductore Wolfgango Comite Mansfeldio
 exercitum fere viginti millibus validum
 contraxerat; inde vero ob immodicas
 exactiones crebræ incolarum querelæ,
 ac Protestantium suspicio, metusque,
 ne Cæsar armata vi fidem Catholicam
 reducere, & Ecclesiasticorum bona ab
 Usurpatoribus vindicare intenderet:
 Suspicionem augebat falsus rumor de
 fœdere quod Marchio Durlacensis con-
 tra Cæsarem pro retinendis Ecclesia-
 rum spoliis cum Helvetiis, fœderatis-
 que Imperii civitatibus iniisse diceba-
 tur: Conjectabant alii, hunc Cæsaris
 exercitum vel ad Mantuanam expedi-
 tionem in Italia vel ad præpediendos
 motus in Hungaria aut Belgio destina-
 tum esse: Ita varius erat opinantium
 sen-

fensus: certum tamen est, quod hujus Sæc. XVII.
 exercitus præsentia ac robore Prote- A. C. 1628.
 stantes & præcipue Helvetii, qui ad
 infringendam Cæsarei edicti vim Ger-
 manis opem pollicebantur, deterriti
 fuerint, e contrario autem Catholicæ
 Imperii civitates a Protestantium vexa-
 tionibus securiores redderentur: rebus
 ita dispositis Imperator haud cunctan-
 ter Henrico de Knöringen Episcopo Au-
 gustano præcepit, ut Pagos sibi sub-
 jectos, necnon Nobiles Ecclesiæ refra-
 ctarios ad fidei obsequium revocare sa-
 tageret. Postea Leopoldo Austriæ Ar-
 chiduci, & Joanni Conrado de Gem-
 mingen Eichstadiano Episcopo refor-
 mationis negotium Augustæ urgendum
 commisit. Igitur die decima quinta
 Maji Vitus Baro de Rechberg, & Joan-
 nes Geslerus, quos Leopoldus subde-
 legabat, necnon Joannes Georgius de
 Leonrodt & Joannes Mezgerus Can-
 cellarius Episcopi Eichstadiensis Dele-
 gati in Urbis Prætorio Hieronymo de
 Imhof necnon Bernardo de Rhelinger
 Duumviris Religione Catholicis decla-
 rarunt, quod ipsi tandem innova-
 tionibus in Catholicorum præjudicium
 enatis remedium opponere a Cæsare
 jussi fuissent; proin præprimis sibi om-
 nia urbis officia, monasteria, fundatio-
 nes, Præcones, ludimagistros &c. ex-
 acte

Sæc. XVII. acte indicari peterent. Altera autem
A. C. 16. 8. die Weinhartus Doctor Urbis Augustanæ
 Deputatus in declarationis dilatæ
 excusationem proferebat, dubitatum
 fuisse, an æque Catholicarum ac Pro-
 testantium Ecclesiarum recensio fuerit
 exigita, intellecta autem Delegatorum
 mente hic idem die decima octava e-
 jusdem Mensis desideratam designatio-
 nem exhibuit. Postea Delegatis varia,
 quæ sibi tradi petierunt, pactorum di-
 plomata circa mutatam Religionis ac
 Regiminis normam porrigebantur. Al-
 tera die urbis Præfecti ac Senatores
 Augultani, qui Cæsaream hanc com-
 missionem ægre ferentes illam ex quo-
 rumdam Ecclesiasticorum obtrectatione
 ortam interpretabantur, ad septem
 hosce articulos respondere jussi sunt.
 I. Quo tempore, occasione ac modo Re-
 ligionis diversitas in urbem fuerit in-
 troduc-ta? II. An Religionis immuta-
 tio, & Augustanæ Confessionis usus
 auctoritate & consensu Magistratus in-
 valuerit? III. An Urbs tanquam *Impe-*
rii Status huic Confessionis subscripserit?
 IV. Quænam inter Catholicos & Lu-
 theranos, illius temporis Cæsares sta-
 tuerint? V. Quænam pacta inter eos
 circa erepta & adhuc conservata Mona-
 steria, Ecclesias &c. fuerint erecta.
 VI. An antiquo jure Lutherani in Se-
 natu

natu unacum Catholicis ad officia electi fuerint, & quænam electionis norma? VII. Quæ inter utriusque Religionis cultores quoad pacem & unitatem statuta fuerint? Igitur ad *primam* quæstionem Duumviri responderunt, notorium esse, id circa Lutheri motus factum, ac anno Christi millesimo quingentesimo trigesimo Augustanam Confessionem ibidem fuisse promulgatam, *ad secundam*, jam ante Religionis pacem via facti quamdam Religionis immutationem fuisse attentatam, *ad tertiam*, nullum desuper extare monumentum authenticum, *ad quartam*, id patere ex variis diplomatibus, præcipue Rudolphi & Ferdinandi Cæsarum, qui Senatui, civibusque Religiosam, profanamque pacem, se factam habituros polliciti sunt, *ad quintam & sextam* ex Caroli V. decreto constare, quod tum ex Duumviris unus fuerit Lutheranus, ejusdemque sectæ plures officiis publicis præfecti fuerint, subinde tamen Catholicorum etiam potior habita sit ratio, *ad postremam* denique, perpetuæ concordie medium fuisse utriusque Religionis Exercitium.

Quoniam vero Cæsareis Delegatis hæ responsiones minus distinctæ videbantur, hinc die vigesima quarta Maij petierunt, ut perspicue ac diserte I. respon-

Sæc. XVII.
A. C. 1628.

Sæc. XVII. sponderent, quò tempore Augustana
A. C. 1628. Confessio inter cives publice Augustæ
 introducta ac prædicata fuerit? II. An
 Urbs & Senatus huic Confessioni sub-
 scripserit. III. An in officiorum distri-
 butione Catholicos inter & Lutheranos
 æqualitas fervetur. IV. Utrum
 ex Catholicis desint, qui publicis offi-
 ciis præsent; constet enim, quod Lu-
 therani fuerint admoti, cum tamen
 juxta Caroli V. decretum Catholicis es-
 sent præferendi. V. An Catholicam
 Religionem amplectentes defendantur.
 VI. An per pacta Ecclesiarum, redi-
 tum & Monasteriorum a Lutheranis
 possessorum restitutio fuerit sublata.
 VII. An a Cæsare præcepta restitutio
 facta sit. VIII. An semper observata
 fuerit Cæsarea lex circa Religionem,
 baptismum, & Matrimonia &c. IX.
 Utrum Catholicorum scholis inspecto-
 res fuerint destinati. X. An Ecclesia-
 rum Curatores sint Religione Catho-
 lici, suoque munere debite fungantur.
 Ad hæc decem puncta Senatores re-
 sponderunt, & quidem primo: de ini-
 tio acceptatæ Confessionis Augustanæ
 nil scriptum inveniri præter hæc verba:
*Anno hujus sæculi vigesimo primo juxta
 morem mutatæ Religionis verbi Dei prædi-
 cationi juxta verba ibi contenta factum est
 initium.* II. De hac subscriptione nihil

constare, Goldastum tamen testari, quod Sec. XVII.
 Augustana Urbs ad porrigendam Con- A. C. 1628.
 fessionem non concurrerit, sed eam
 primum anno hujus sæculi trigesimo
 quinto amplexa sit. III. Æqualitatem
 non fuisse servatam, Catholicis numero
 superioribus: certum autem & mode-
 ratum æquilibrium inniti Religiosæ pa-
 ci, aliisque pactis. IV. Etiam Luthe-
 ranos fuisse publicis officiis adhibitos,
 eoquod Carolus Cæsar præter Catho-
 licos etiam Lutheranos ab initio admi-
 sisset. V. Catholicis omne patrocinium
 semper fuisse impensum. VI. Nec ra-
 tione pactorum, nec pacis Religiosæ
 Senatam ad restitutionem obstringi.
 VII. Determinationem in pactis refer-
 vatam jam plenarie per Religionis pa-
 cem fuisse adimpletam, eoquod quili-
 bet in pacifica possessione & præscri-
 ptione fuerit conservatus. VIII. Non
 modo Cæsaream legem semper fuisse
 observatam, sed etiam auctoritate pu-
 blica quosdam Prædicantes Flaccianis-
 mo adhærentes fuisse exauctoratos, ba-
 ptismi vero & Matrimonii administra-
 tionem in domibus nunquam fuisse
 permissam, nec alios præter Catholi-
 cos & Lutheranos libros tolerari. IX.
 Catholicorum Scholis quatuor inspe-
 ctos Catholicos, & typographiæ duos,
 totidemque Catholicos Bibliothecæ esse
 præ-

Sæc. XVII. præfectos. X. Vi pacti de anno Christi
A. C. 1628. millesimo quingentesimo octogesimo
 quarto Ecclesiarum Curatores esse Lu-
 theranos, hos tamen Catholicis Fun-
 dationum Curatoribus rationem annue
 reddere esse obstrictos.

Die autem secunda Junii Duumvi-
 ris Cæsarei Delegati reliquos tradi-
 dere articulos I. circa Prædicantes II.
 circa Regimen Ecclesiasticum & III.
 Politicum. Igitur Prædicantes die
 quarta Junii respondere jussi sunt. I.
 An in suis ritibus & doctrinis a Con-
 fessione Augustana non recedant. II.
 An duntaxat in articulis in ea conten-
 tis sese a Catholicis separent, in cete-
 ris autem Catholicis consentiant. III.
 An formulæ concordie subscripserint,
 vel saltem eam tanquam Augustanæ
 Confessioni consonam teneant, illamque
 in suis Concionibus tradant. Ad pri-
 mam quæstionem sequenti die respon-
 derunt Prædicantes, affirmando, quo-
 ad ritus tamen, tanquam res adiopho-
 ras non esse uniformitatem fassi sunt,
 ad secundam declararunt, quod non
 in omnibus articulis in Confessione con-
 tentis se a Catholicis separent, utpote
 inter eos non controversis, de cetero
 autem non modo circa controversos ar-
 ticulos in Confessione expressos, sed &
 circa omnes articulos sacre Scripturæ
 non

*Ex Archiv.
 Abbat. ad
 & Crucem
 Lit. C.*

non confonos sese a Catholicis separent, Sæc. XVII.
 ad tertiam, quod anno hujus sæculi A. C. 1628.
 octogesimo Prædicantes Augustani formulæ concordie subscripserint; ac etiamnum illam pro publico libro Symbolico habeant.

Minus sincera videbatur horum Prædicantium declaratio circa Confessionem Augustanam, utpote quæ testantibus, Selneccero, Chytræo & Musculo plusquam duodecies fuit immutata, imo etiam Wittenbergenfes Theologi (*) fateantur, quod hujus Confessionis exemplar primo typis editum non consentiat Augustanæ Confessionis authographo. Magis subdolan credebant Delegati Prædicantium responfionem ad quæstionem secundam, ubi professi sunt, se a Catholicis non modo in articulis in Confessione Augustana contentis, sed etiam in aliis sacræ Paginæ contrariis a Catholicis discrepare, cum ergo, quinam hi sint articuli, non expresserint, hinc suspicabantur Delegati, ne forte Prædicantes sub generali hac clausula alias sectas per Religionis pacem prohibitas in Imperium invehere tentarint; notum enim erat, quod in pluribus a Confessione Augustana sensim recesserint, docuerintque, quod

Cor-

(*) In Colloquio Altenburgenfi fol. 494.

Sæc. XVII. Corpus et Sanguis Christi in cœna non
 A.C. 1628. sub speciebus, sed unacum pane et vino
 præfens, ac primum in sumptione re-
 cipiatur, cum tamen Augustana Con-
 fessio (*) asserat, quod verum Corpus
 & Sanguis Christi sub speciebus panis
 & vini præfens sit in Cœna, & ibidem
 distribuatur ac sumatur. Præterea do-
 cuerint, Papam esse Antichristum, &
 Missam esse idololatriam, cum tamen
 in Confessione Augustana Papa vocetur
Pontifex Maximus, eique Concilium Oe-
 cumenicum convocandi potestas asse-
 ratur (**) imo & Confessionis Author
 Ecclesias Lutheranas falso accusari pro-
 fiteatur, quasi Missam abolerent. cum
 tamen ea apud eos retineatur, & sum-
 ma reverentia, imo adhuc majore,
 quam apud Catholicos celebretur (***)
 Insuper moderni Prædicantes tradide-
 rint, Ecclesiam Romanam esse Anti-
 christianam, quam tamen Augustana
 Confessio Catholicam, & in nullo ab
 ejus Articulis dissonam profiteatur. De-
 nique ab eis plura Confessioni non in-
 ferta, alia eidem omnino contraria
 fuerint populo tradita, Eapropter De-
 legati die octava Junii Prædicantibus
 in

(*) Art. 10. edit. Wirtemb. anno 1557.

(**) In Præfat.

(***) Art. 24. & art. 3. de abusibus.

injunxere, ut articulos in Confessione Sæc. XVII.
 non contentos, eis tamen non probatos A. C. 1628.
 diserte ac figillatim sine mora exponerent: Id sibi permolestum esse causabantur Prædicantes, eo quod pridie ad festa Pentecostes excipiendis confessionibus, concionibus, & communionibus nimium gravati essent, nihilominus declararunt. I. Quod ipsimet Protestantæ Electores haud obscure tam in Præfatione, quam in Epilogo his verbis: *recensuimus præcipuos articulos, qui videntur habere controversiam, quamquam de pluribus abusibus dici poterat, insinuarint, quod in omnibus articulis sacræ Paginæ dissonis sese a Catholicis separent.* II. Deum testem invocarunt, quod cum Calvinistis, aliisque Sectariis nullam partem vel consortium habeant. Verum nec hoc responso Delegatis satisfactum, quocirca die decima quarta Junii specialem enumerationem horum articulorum a Protestantibus petebant, hi tamen nil aliud responderunt, nisi quod sola enumeratione articulorum in Augustana Confessione non contentorum scopus a Deputatis intentus obtineri haud posset, cum v. g. sub articulo de Scriptura sacra, numero Sacramentorum &c. latere posset error Schwenckfeldii, Weigelii, Calvinii &c. Præterea autem e-

Hist. Eccles. Tom. LIX. C jus-

Sæc. XVII. A. C. 1628. jusmodi articulorum specificatio non fit privatæ Ecclesiæ res, sed omnium Protestantium Principum, qui communi nomine Confessioni absque expressis hisce articulis subscribere, proin pusillis sibi Prædicantibus in causâ communi, & de Confessione communi privatam opinionem suam articulatim promerere non competeret. Inde vero Deputati probe cognoscebant, quod hi Præcones duntaxat subterfugiis Cæsareum mandatum eludere, eosque a demando negotio divertere satagerent, hinc die vigesima prima Junii iterato hanc enumerationem fieri, eamque a singulis Prædicantibus seorsim chirographo suo muniri petierunt. Igitur inter arcta prehensi quarta post die præprimis ejusmodi specificationem esse oppido arduam exponebant, eo quod hucusque ea nunquam ab aliis Prædicantibus fuerit petita, cunctosque Protestantes Principes hac in re prævenire, ac ipsis inconsultis quicquam in communis fidei causâ decidere non auderent, priusque omnes controversias cum Lutheri doctrina conferre deberent, nec ipsimet Catholici in aliquibus articulis v. g. de Immaculata Conceptione, Conciliis, Papæ potestate &c. (*) non concordarent, suas
autem

(*) An ex ignorantia vel malitia quæstio-

autem controversias non per privatos Sæc. XVII.
Ecclesiasticos, sed per Concilia defini- A. C. 1628.
rent (*), aliunde vero in Colloquio
Ratisbonensi Judicem controversiarum
designare, & traditiones non scriptas
recensere tergiversati essent: tandem
vero consultatione inter se habita hi
Præcones varios errores, quos a confes-
sionis articulis *per bonam consequentiam*
deduci dicebant, recensuerunt, pro-
fessi tamen, quod hi duntaxat *præcipui*
essent articuli, qui expresse in Confes-
sione non comprehensi fuerint, proin-
eis semper integrum adhuc esset, alias
doctrinas invehere, seu ut cum Me-
lanchtone loquar (**), *novam doctrinam*
excogitare, præcipue cum in eadem
Confessione *subinde* articulos mutandos,
atque ad occasiones accommodandos
esse,

C 2

nes hæc Theologicas *fidei* articulis inter Ca-
tholicos controversis accensuerint hi Prædi-
cantes, in dubio relinquimus.

(*) Mirum tamen est, quod a molesta ho-
rum Deputatorum inquisitione sese non expe-
diverint, respondendo, se semper a quarto
vel quinto sæculo, quo Romana Ecclesia facta
est Meretrix Babylonica, Evangelii puritati
adhæsisse.

(**) Tom. I. latin. in Præfat.

Sæc. XVII. esse, idemmet Confessionis faber testatus fuerit (*).

§. IX.

Inquisitio in Clericorum bona & Ecclesiarum Regimen Augustæ instituta.

Relat. de Statu Urb. Aug. Acta Evangel. civ. Exhibita Prædicantium declaratione Senatores ad duodecim dubia, & alia septem circa Ecclesiarum Regimen respondere jubebantur: Hi vero præmissis contra Ecclesiasticos questi sunt quod ipsorum gravamina hucusque Senatui non exposuerint, nunc vero non audita & inscia altera parte hanc Inquisitionem extorserint: quoniam vero post octoginta annorum possessionem de legitimo possessionis jure rationem reddere, altioris indaginis esset, hinc Ecclesiarum Administratores semestris terminum, quo elapso responsa ad propositas quæstiones proferrent, sibi concedi, iterato, incassum tamen, efflagitarunt. Igitur die quinta Junii ad quæstionem primam de Collegiata Ecclesia ad S. Mauritium responderunt, quod officinæ, aliaque ædificia huic Ecclesie annexa in civitatis territorio fuerint erecta, nullaque novatio post Religio

(*) Lib. 1. Epistol. Epist. 2.